

АНДРІЙЧЕНКО С.І.

Сенсорна інтеграція дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру

*Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
м. Черкаси*

Анотація. Застосована технологія сенсорної інтеграції та нейрокорекційні вправи активізували зорові, слухові та тактильні відчуття, що значно розширює пристосувальні можливості дитини з ООП.

Ключові слова: сенсорна інтеграція, діти з особливими освітніми потребами.

Вступ. З впровадженням інклюзивної освіти у дітей з особливими освітніми потребами (ООП) роль інклюзивно-ресурсних центрів стає дуже важливою для отримання не тільки психолого-педагогічного супроводу, але й відповідних корекційно-розвиткових послуг на постійній основі [2]. Надання таких послуг здійснюється з застосуванням одного з найпопулярніших методів роботи з дітьми з ООП – це сенсорна інтеграція [3, 4]. Теорія сенсорної інтеграції, яка була розроблена в середині минулого століття Е. Джин Айрес, базується на системному підході до функціонування мозку і покликана зрозуміти зв'язок процесів обробки сенсорної інформації з поведінкою та навчанням дитини [1]. Порушення сприйняття навколишнього світу є однією з головних особливостей розвитку дітей із ООП. Тому актуальним є питання пошуку індивідуальних технологій сенсорної інтеграції, адекватних можливостям конкретної дитини, для корекції її психофізичного стану.

Метою дослідження було впровадження та наукове обґрунтування застосування методики сенсорної інтеграції у реабілітації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Метеріали й методи дослідження. Дослідження проводилося на базі Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Городищенської міської ради Черкаської області у період жовтень – листопад 2021 року. Збір експериментального матеріалу здійснювали за попередньою згодою батьків обстежуваної дитини із ООП, що отримувала корекційно-розвиткові послуги у даній установі. Це дівчинка шести років із розладами аутичного спектру (РАС).

Результати дослідження та їх обговорення. Після проведеної первинної діагностики та спостереження за станом сенсорних систем обстежуваної нами були виявлені наступні відхилення (табл. 1).

Результати первинної діагностики стану сенсорних систем організму
обстежуваної дитини з РАС

Відчуття	Результати діагностики
Слухові	Уникає різких та гучних звуків, закриваючи вуха руками; затримка та порушення розвитку мовлення; окремі слова; повторення почутого, ехолалія
Зорові	Не зосереджує очі на предметі, дії; уникає зоровий контакт
Смакові	Обережно приймає в їжу нові продукти
Нюх, запах	Вибіркова чутливість
Вестибулярні	Уникає вправи з балансуванням
Тактильні	Підвищена чутливість до дотику, до тактильних подразників
Пропріоцепція	Уникає користування гойдалкою «колодка»; має слабе стискання; складно залишатись на одному місці

З метою корекції деяких встановлених сенсорних дисфункцій у дитини з РАС ми використовували балансир, м'ячі різного кольору та величини, вагові мішечки. Методика передбачала виконання обстежуваною дівчинкою ігрових завдань, стоячи на балансувальній дошці, координуючи рівновагу, спочатку з простіших, поступово вдосконалюючись до складніших. Заняття на балансірі повторювалися та доповнювалися іграми на розвиток сенсорної стимуляції, нейрокорекційними вправами, мовленнєвими та пізнавальними завданнями.

Як видно з рисунку 1, більшість досліджуваних показників під впливом застосування таких сенсорних стимулів впродовж місяця мали позитивну динаміку.

Це проявлялося в точнішому виконанні дій із позбавленням розмашистості рухів, моторній узгодженості, відчутному покращенні балансу, рівноваги, координації та послідовності виконання рухів. Дитина почала утримувати частіший і триваліший за часом зоровий контакт, активізувалось мислення, спостерігалось повторення окремих звуків, коротких слів, що вказує на появу елементів наслідування. Емоційний стан дівчинки став стабільнішим, покращився настрій, з'явилося бажання рухатися й виконувати завдання.

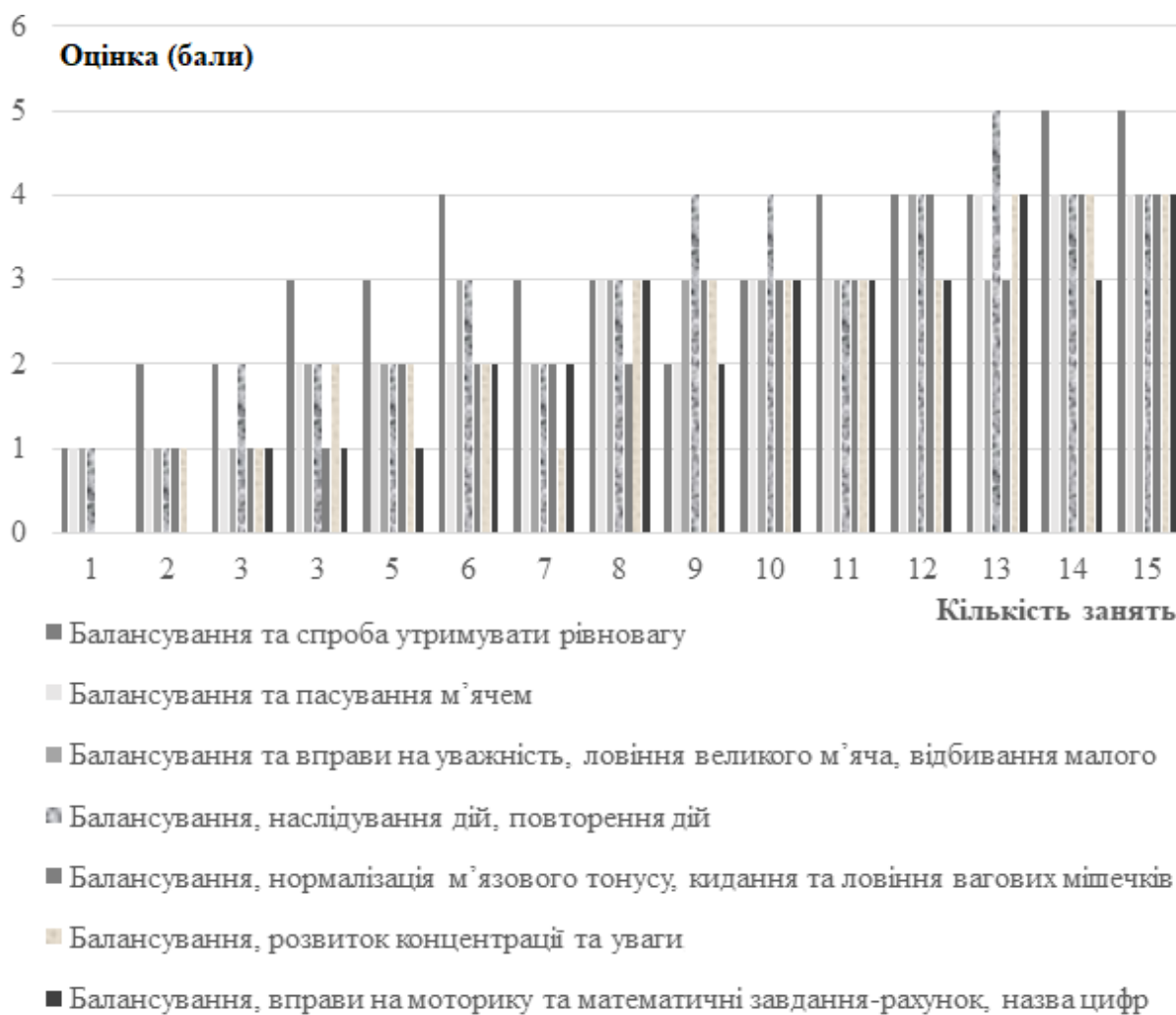

Рис. 1. Динаміка показників психофізичного стану дитини з РАС впродовж застосування технологій сенсорної інтеграції

Виявлені нами позитивні зміни в психофізичному стані дитини пов'язані насамперед із впливом даних сенсорних стимулів на мозочок. У цій структурі головного мозку, яка вважається головним керівним органом рухової системи, відбувається інтеграція самих різних сенсорних впливів, в першу чергу, пропріоцептивних і вестибулярних. Мозочок виконує не тільки контроль рівноваги, координації, тонкої моторики пальців, міміки та руху очей, а також бере участь у багатьох когнітивних сферах – координує вербальну пам'ять, плавність рухів, мови, думок та дій у повсякденному житті, що є необхідним для соціалізації дітей у суспільстві [3].

Висновки. Застосована нами технологія сенсорної інтеграції активізувала зорові, слухові та тактильні відчуття, адже дитина контролювала взаємодію з предметами, реагувала на звукові та зорові стимули, які від заняття до заняття ускладнювалися. Разом з тим, виконання нейрокорекційних вправ, мовленнєвих і пізнавальних завдань було націлене на покращення стану другої сигнальної системи дійсності, яка значно розширює пристосувальні можливості дитини з ООП.

Перспективи подальших досліджень: плануємо надалі застосовувати методику сенсорної інтеграції для покращення функціонального стану дітей з іншими нозологіями.

Література

1. Айрес, Э. Дж. Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития / Э. Дж. Айрес; [пер. с англ. Юлии Даре]. – М.: Теревинф, 2009. – 272 с.
2. Захарова Л. Г. Роль інклюзивно-ресурсних центрів в реалізації корекційно-розвиткової складової інклюзивного навчання // Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат : матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.). – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. – С. 75-79.
3. Елен Я., Паула А., Ширлі С. Будуємо місточки завдяки сенсорної інтеграції, 3-є вид. Терапія для дітей з аутизмом та іншими первазивними розладами розвитку: [пер. з англ. В.Г. Мартиросян, Н.А. Шафінська]. – Біла Церква, ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2019 – 240 с.
4. Фаласеніді Т.М., Козак М.Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. - «Молодий вчений». – № 9 (49). – вересень, 2017. – С. 102-104.